

KURATORIUM OŚWIATY
W KRAKOWIE

Małopolski Konkurs Języka Polskiego
dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego w roku szkolnym 2023/2024

**Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach
konkursu i wykaz literatury obowiązującej uczestników
oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela**

I. Tematyka konkursu

Bunt i marzenie

Etap I – W imię przyjaźni i miłości

Etap II – W imię wolności

Etap III – W imię własnych zasad

II. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczestników

Do każdego etapu konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych (II etap edukacyjny w zakresie języka polskiego) – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356 z późn. zm.) – nowa podstawa programowa.

A. Wymagania ogólne

- 1) Uczestnicy przystępujący do konkursu powinni posiadać wysokie kompetencje czytelnicze, umiejętność wnikliwej interpretacji utworów – również na poziomie metaforycznym, a także umiejętność samodzielnego wnioskowania i poprawnego wypowiedzenia się w różnych formach wypowiedzi pisemnej (poprawność merytoryczna, logiczna i językowa).
- 2) Uczniowie zakwalifikowani do etapu II i III powinni wykazać się ponadto wysoką sprawnością językową, dojrzałością i krytycyzmem w formułowaniu sądów, a także umiejętnością przywoływania kontekstów właściwych dla prezentowanych utworów.
- 3) Uczestnicy etapu szkolnego i rejonowego powinni znać teksty literackie wskazane w spisie lektur dla odpowiedniej części konkursu. **W etapie wojewódzkim obowiązuje znajomość lektur z całej listy.**
- 4) Uczestnicy konkursu powinni ponadto znać **lektury obowiązkowe** umieszczone w *Podstawie programowej* dla klas 4-6 (etap rejonowy) i dla klas 4-8 (etap wojewódzki), by móc je przywołać w funkcji kontekstu.

B. Wymagania szczegółowe

- 1) **W zakresie czytania i odbioru tekstów kultury (wskazanych w spisie lektur oraz tekstów nowych, zacytowanych w arkuszach zadań)**
  - a) czytanie utworów: literackich, ikonicznych, popularnonaukowych, naukowych, publicystycznych, w tym wykresów, tabel, schematów (na każdym etapie uczestnik otrzyma do analizy tekst związany z tematyką konkursu, niepodany w wykazie lektur),
  - b) analiza utworów, w tym czynne posługiwanie się w celu opisu tekstu podstawowymi kategoriami:
    - teoretycznoliterackimi, tj. mit i opowieść biblijna (ze szczególnym uwzględnieniem ich funkcji w kulturze), baśń, legenda, symbol, alegoria, topos, ironia, epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, onomatopeja, apostrofa, anafora, antyteza, wykrzyknienie, pytanie retoryczne, wyczerpanie, gatunki i rodzaje literackie, stylizacja,
    - językowymi, tj. części mowy, części zdania, zdanie, równoważnik zdania, imiesłów przymiotnikowy, imiesłów przysłówkowy, imiesłowowy równo-

ważnik zdania, osobowe i bezosobowe formy czasownika, mowa zależna, niezależna, pozornie zależna, zasady ortograficzne i interpunkcyjne,

- z zakresu leksyki i frazeologii związanej z tematyką konkursu (polisemia, synonimy, antonimy, homonimy, mitologizmy, frazeologizmy, biblizmy), w tym: bunt, marzenie, przyjaźń, miłość, wolność, lot, ikarowe loty, raj, ogród Eden, Utopia, imię...;
- c) interpretacja (odkrywanie sensów dosłownych, przenośnych i symbolicznych; odróżnianie prawdy od fikcji, opinii od faktów, informacji od komentarza),
- d) porównywanie tekstów, zestawianie ich ze sobą, wyszukiwanie cech wspólnych, różnic.

2) W zakresie redagowania tekstów

- a) streszczanie, skracanie, przekształcanie wypowiedzi,
- b) prowadzenie narracji oraz jej celowe urozmaicenie (opis, opis sytuacji, opis postaci, opis przeżyć, opowiadanie unaoczniające, dialog, monolog, charakterystyka, zwrot akcji, konwencja snu...),
- c) prezentowanie stanowiska (opinia, teza, hipoteza, wnioski, podsumowanie),
- d) argumentowanie (argumenty i kontrargumenty), w tym hierarchizacja argumentów,
- e) wnioskowanie,
- f) redagowanie tekstu poprawnego pod względem językowo-stylistycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym, w formach krótszej (**zaproszenie, ogłoszenie, zawiadomienie, reklama, notatki – różne formy, regulamin, przepis, instrukcja, kodeks, toast, dedykacja, gratulacje**) oraz dłuższej (**opowiadanie, sprawozdanie, reportaż, opis sytuacji i opis przeżyć, charakterystyka, dziennik, pamiętnik, list, mowa, recenzja, wywiad, artykuł, rozprawka**).

III. Wykaz literatury obowiązującej uczestników

Przy tekstach zagranicznych autorów należy przeczytać **utwór wskazanego tłumacza**. Przy pozostałych mogą być brane pod uwagę inne wydania.

Etap I – W imię przyjaźni i miłości

1. Gałczyński Konstanty Ildefons, *Rozmowa liryczna*, [w:] *Snuć miłość... Polska poezja miłosna XV-XX w. Antologia*, Wstęp, wybór i układ Włodzimierz Bolecki,

- Wydawnictwo Bertelsmann Media Sp. z o.o., Warszawa 1999, s. 219.
2. Gałczyński Konstanty Ildefons, *Skutki gry Orfeusza*, [w:] tegoż, *Teatrzyk Zielona Gęś*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2009, 325-326.
  3. Lindgren Astrid, *Ronja, córka zbójnika*, tłum. Anna Węgleńska, „Nasza Księgarnia”, Warszawa 2004.
  4. Markowska Wanda, *Eros i Psyche, Orfeusz i Eurydyka* [w:] tejże, *Mity Greków i Rzymian*, Iskry, Warszawa 1990, s. 92-96, 259-261.
  5. Norwid Cyprian Kamil, *W Weronie*, [w:] tegoż, *Poezje*, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2010, s. 60.
  6. Pągowski Andrzej, plakat do *Romea i Julii*, [w:] <https://pagowski.pl/pl/p/ROMEO-I-JULIA/60>
  7. Shakespeare William, *Romeo i Julia*, tłum. Stanisław Barańczak, Wydawnictwo Znak, Kraków 2006.
  8. Twain Mark, *Pamiętniki Adama i Ewy*, tłum. Teresa Truszkowska, Wydawnictwo Siedmioróg, Wrocław 2021.
  9. *Most do Terabithii* – film w reż. Gábora Csupó (2007).

Etap II – W imię wolności

1. Anioł Michał, *Wygnanie z raju* (fresk), [w:] <https://eszkola.pl/jezyk-polski/wygnanie-z-raju-805.html>
2. Gałczyński Konstanty Ildefons, *Żarłoczna Ewa*, [w:] tegoż, *Teatrzyk Zielona Gęś*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2009, 36.
3. Kamieńska Anna, *Wygnanie z raju*, [w:] tejże, *Książka nad książkami*, Siedmioróg, Wrocław 2001, s. 16-19.
4. Le Guin Ursula, *Czarnoksiężnik z Archipelagu*, tłum. Stanisław Barańczak, Prószyński i S-ka, Warszawa 2010.
5. Miłosz Czesław, *Ogrodnik* [z tomu *To*], [w:] tegoż, *Wiersze wszystkie*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2011, s. 1197.
6. Orwell George, *Folwark zwierzęcy*, tłum. Bartłomiej Zborski, Wydawnictwo DaCapo, Warszawa 1996.
7. *Pismo święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia. Księga Rodzaju*, (rozdział 3: *Upadek pierwszych ludzi*), Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2014.
8. Szymborska Wisława, *Utopia* [z tomu: *Wielka liczba*], [w:] tejże, *Wybór poezji*,

Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 2018, s. 262-263.

Etap III – W imię własnych zasad

1. Bach Richard, *Mewa*, tłum. Radosław Zubek, Rebis, 2003.
2. Bruegel Pieter, *Pejzaż z upadkiem Ikarą*, [w:]
https://pl.wikipedia.org/wiki/Pejzaż_z_upadkiem_Ikara
3. Kleinbaum Nancy Horowitz, *Stowarzyszenie umarłych poetów*, tłum. Paweł Laskowicz, Rebis, Poznań 2003.
4. Markowska Wanda, *Dedal i Ikar* [w:] *Mity Greków i Rzymian*, Iskry, Warszawa 1990, s. 199-201.
5. Mickiewicz Adam, *Oda do młodości*, [w:] A. Mickiewicz, *Wybór poezji*, BN I/6, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1997, t. I, s. 63-69.
6. Owidiusz, *Przemiany (Metamorfozy)*, tłum. Bruno Kiciński, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2002, s. 182-185.
7. Różewicz Tadeusz, *Prawa i obowiązki* [w:] T. Różewicz, *Niepokój. Wybór wierszy*, PIW, Warszawa 1995, s. 367-368.
8. Sofokles, *Antygona*, tłum. K. Morawski, BN II/1, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 2009.
9. *Stowarzyszenie Umarłych Poetów* – film w reż. Petera Weira (1989).